

GIỚI THIỆU CÔNG TRÌNH KHOA HỌC
TÀI LIỆU THAM KHẢO

GIẢI PHÁP
NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG KIỂM TOÁN
VIỆC QUẢN LÝ, SỬ DỤNG ĐẤT ĐAI
DO CÁC DOANH NGHIỆP NHÀ NƯỚC NẮM GIỮ

CHỦ NHIỆM ĐỀ TÀI: ThS. NGUYỄN GIANG SƠN
ThS. NGUYỄN THU GIANG

Đề tài khoa học cấp Bộ

Cơ quan chủ trì: Kiểm toán Nhà nước

Thời gian nghiên cứu: Năm 2024

Việc quản lý và sử dụng đất đai có hiệu quả, tiết kiệm là nhiệm vụ quan trọng của Nhà nước, quyết định đến sự phát triển bền vững của nền kinh tế, đảm bảo mục tiêu ổn định chính trị - xã hội. Kiểm toán việc quản lý, sử dụng đất đai là một nội dung kiểm toán rất phức tạp, bởi lẽ việc kiểm toán sẽ liên quan đến nhiều khách thể và quy trình quản lý, sử dụng đất đai được điều chỉnh bởi nhiều văn bản quy phạm pháp luật trong khi năng lực và thời gian kiểm toán theo quy định còn hạn chế. Đề tài tập trung phân tích, đánh giá thực trạng kiểm toán việc quản lý, sử dụng đất đai do các doanh nghiệp nhà nước nắm giữ, đồng thời đề xuất các giải pháp nhằm giải quyết những vấn đề bất cập.

Đề tài được kết cấu thành 3 chương, 10 tiết với những nội dung chính sau:

Chương 1, làm rõ một số vấn đề lý luận về đất đai và quản lý đất đai, trong đó tập trung vào chủ thể quản lý, đối tượng quản lý và mục tiêu quản lý. Tập thể tác giả đã khái quát các quy định pháp luật hiện hành về quản lý sử dụng đất đai, nhất là

Hiến pháp, Luật Đất đai năm 2013, Luật Đất đai năm 2024 và các nghị định, thông tư hướng dẫn, các đặc điểm khác biệt trong quản lý, sử dụng đất đai của các doanh nghiệp nhà nước, từ đó làm rõ các vấn đề lý luận về kiểm toán việc quản lý, sử dụng đất đai do các doanh nghiệp nhà nước nắm giữ, đặc biệt là chú trọng vào cơ sở pháp lý của Kiểm toán Nhà nước trong kiểm toán việc quản lý, sử dụng đất đai của các doanh nghiệp nhà nước, các yêu cầu khách quan đối với việc nâng cao chất lượng kiểm toán và các nội dung cơ bản đối với công tác kiểm toán việc quản lý, sử dụng đất đai do doanh nghiệp nhà nước nắm giữ.

Chương 2, mô tả thực trạng việc quản lý, sử dụng đất đai của các doanh nghiệp nhà nước, trong đó có những mặt tích cực, các hạn chế và sai phạm, đồng thời phân tích, làm rõ nguyên nhân dẫn đến các hạn chế, sai phạm này. Tiếp đó, trình bày khái quát bức tranh thực trạng về công tác kiểm toán việc quản lý, sử dụng đất đai do các doanh nghiệp nhà nước nắm giữ của Kiểm toán Nhà nước. Đề tài chỉ rõ những kết quả đạt được, hạn chế, tồn tại

và chỉ rõ các nguyên nhân chủ quan và khách quan của các hạn chế, cụ thể như:

Thứ nhất, thông tin cung cấp để khảo sát, lập kế hoạch kiểm toán chưa đầy đủ, trọn vẹn và có thể ảnh hưởng đến xét đoán, đánh giá của kiểm toán viên nhà nước trong quá trình đánh giá mức độ trọng yếu của nội dung kiểm toán đất đai hoặc khi chọn mẫu khu đất để kiểm tra ở giai đoạn thực hiện kiểm toán.

Thứ hai, nội dung kiểm toán đặt ra trong kế hoạch kiểm toán của đoàn kiểm toán và kế hoạch kiểm toán chi tiết của các tổ kiểm toán còn rộng và chưa chi tiết, có thể phát sinh rủi ro kiểm toán.

Thứ ba, mặc dù các thủ tục kiểm toán để thu thập bằng chứng theo quy định của hệ thống chuẩn mực Kiểm toán Nhà nước rất đa dạng (kiểm tra, quan sát, phân tích, phỏng vấn, tính toán/ thực hiện lại, xác nhận từ bên ngoài), tuy nhiên, thủ tục thu thập bằng chứng đối với việc quản lý, sử dụng đất còn hạn chế, chủ yếu là thủ tục kiểm tra hồ sơ tài liệu do doanh nghiệp cung cấp và thủ tục phỏng vấn.

Thứ tư, việc trình bày các kết quả kiểm toán giữa các báo cáo kiểm toán chưa thống nhất về mục tiêu, nội dung, kết cấu; các phát hiện kiểm toán chủ yếu mang tính đơn lẻ, phụ thuộc vào từng kiểm toán viên, tổ kiểm toán, đoàn kiểm toán, đơn vị chủ trì khiến kết quả kiểm toán về quản lý và sử dụng đất do doanh nghiệp nhà nước nắm giữ mặc dù đã đạt được thành tựu nhất định nhưng vẫn còn khoảng cách so với kỳ vọng của Đảng, Quốc hội, Chính phủ và Nhân dân.

Thứ năm, kết quả thực hiện kiến nghị kiểm toán liên quan đến việc quản lý, sử dụng đất đai tại doanh nghiệp nhà nước còn hạn chế. Phần lớn kiến nghị liên quan đến việc thực hiện thủ tục pháp lý, định giá quyền sử dụng đất, xác định tiền sử dụng đất... chưa thể hoàn thành dù thời gian đã kiến nghị qua nhiều năm. Việc thực hiện các kiến nghị liên quan đến đất đai đối với các

cơ quan có thẩm quyền (các bộ, ngành, ủy ban nhân dân các tỉnh/thành phố) cũng rất chậm, nhiều kiến nghị không có thông tin phản hồi về Kiểm toán Nhà nước.

Qua quá trình phân tích các kinh nghiệm trong nước của các cơ quan có thẩm quyền trong công tác thanh tra, kiểm tra việc quản lý, sử dụng đất đai nói chung, do doanh nghiệp nhà nước nắm giữ nói riêng, nhóm tác giả đã tham khảo một số kinh nghiệm quốc tế liên quan đến công tác thanh tra, kiểm tra, kiểm toán việc quản lý, sử dụng đất đai nhằm rút ra các bài học kinh nghiệm để từ đó làm cơ sở cho các giải pháp, đề xuất tại Chương 3 mang tính thuyết phục hơn.

Chương 3, trên cơ sở kết quả đánh giá, phân tích nguyên nhân thực trạng kiểm toán việc quản lý, sử dụng đất đai của các doanh nghiệp nhà nước, nhất là các mặt còn bất cập, tồn tại, nhóm tác giả đã trình bày các định hướng và nguyên tắc chung để tổ chức, thực hiện kiểm toán việc quản lý, sử dụng đất đai do doanh nghiệp nhà nước nắm giữ.

Triển khai cụ thể các định hướng và nguyên tắc này, tập thể tác giả đề xuất bốn nhóm giải pháp lớn nhằm giải quyết những vấn đề bất cập, bao gồm: 1) Xây dựng và áp dụng hướng dẫn kiểm toán; 2) Hoàn thiện công tác tổ chức thực hiện kiểm toán; 3) Hoàn thiện công tác đào tạo, bố trí nhân sự đoàn kiểm toán; 4) Ứng dụng công nghệ thông tin trong thực hiện kiểm toán. Để đảm bảo tính khả thi, nội dung Chương 3 cũng đề cập các điều kiện cần thiết từ phía nội bộ Kiểm toán Nhà nước cũng như Chính phủ, các bộ, ngành, địa phương. Trên cơ sở phân tích thực trạng công tác kiểm toán việc quản lý, sử dụng đất đai do các doanh nghiệp nhà nước nắm giữ của Kiểm toán Nhà nước, đề tài xác định lộ trình cụ thể trong ngắn hạn (năm 2025), trung hạn (giai đoạn 2026-2028) để triển khai thực hiện các giải pháp ■

NGUYỄN DIỆP giới thiệu